

Brüssel, 18. november 2022
(OR. en)

14588/22

SOC 621
EMPL 424
GENDER 182
ECOFIN 1142

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Eelmise dok nr:	14036/22
Teema:	Eelnõu: nõukogu järelused „Sooline võrdõiguslikkus kahjustatud majanduse olukorras: tulipunktis on noor põlvkond“ – <i>Heakskiitmine</i>

1. Delegatsioonidele esitatakse lisas nõukogu järelduste eelnõu „Sooline võrdõiguslikkus kahjustatud majanduse olukorras: tulipunktis on noor põlvkond“, mille valmistas ette eesistujariik.
2. Kõnealused järelused tuginevad Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi (EIGE) poliitikaülevaatele „Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic“ (Noored naised ja mehed COVID-19 pandeemia järel), mis on esitatud käesoleva dokumendi *addendum*’is 1.
3. Järeldusi arutati sotsiaalküsimuste töörühma kolmel koosolekul¹. Pärast mitteametlikku kirjalikku konsulteerimist² jõudis nimetatud töörühm järelduste suhtes kokkuleppele käesoleva dokumendi lisas esitatud kujul³.

¹ 10. oktoobril, 28. oktoobril ja 10. novembril 2022.

² Vt dok WK 15495/22.

³ Punktid on uuesti nummerdatud.

4. Alaliste esindajate komiteel palutakse:

- võtta teadmiseks EIGE poliitikaülevaade, mis on esitatud käesoleva dokumendi *addendum*'is 1;
 - kinnitada lisas esitatud järelduste eelnõu suhtes saavutatud kokkulepe ning
 - edastada lisas esitatud järelduste eelnõu nõukogule 8. detsembri 2022. aasta istungil (tööhõive, sotsiaalsoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimused) heakskiitmiseks.
-

Sooline võrdõiguslikkus kahjustatud majanduse olukorras: tulipunktis on noor põlvkond**Nõukogu järelduste eelnõu****TUNNISTADES, ET**

1. Euroopa seisab silmitsi rahutu ajaga. Alates 2019. aastast, kui nõukogu kiitis heaks järeldused „Sooliselt võrdõiguslikud majandused ELis: edasine tegevus“, on COVID-19 pandeemia ning Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja mõjul esile kerkinud või veelgi süvenenud tõsised sotsiaal-majanduslikud probleemid, mille millele on lisandunud elukalliduse tõusuni viiv kõrge inflatsioon, suurematest kütusekuludest tingitud suurenev energiaostuvõimetus, samuti eluasemekriis ning kliimamuutustest tingitud suured põuad, metsa- või maastikutulekahjud ja üleujutused. Kõigil neil probleemidel on jätkuvalt märkimisväärne negatiivne mõju inimeste, eelkõige noorte ja tulevaste põlvkondade elule Euroopas. Kõigil neil väljakutsetel on selge sooline mõõde;
2. sooline võrdõiguslikkus ja inimõigused on Euroopa väärtuste seas kesksel kohal. Naiste ja meeste võrdõiguslikkus on Euroopa Liidu aluspõhimõte, mis on sätestatud aluslepingutes ja põhiõiguste hartas, ning liikmesriigid peaksid seda järgima, tehes jõupingutusi soolise ebavõrdsuse ärahoidmiseks, tõkestamiseks ja jälgimiseks, sealhulgas juhtudel, mis puudutavad laiematest sotsiaalsetest ja majanduslikest arengutest tulenevate riskide ja kasu jaotamist;

3. 2022. aasta on Euroopa noorteaasta ning sellega seoses korraldati 2022. aasta oktoobris konverents „The Europe of Tomorrow: Gender Equality and the Economy“ (Homne Euroopa: sooline võrdõiguslikkus ja majandus), et anda kodanikele, eriti noortele võimalus arutada Euroopa tuleviku üle ning anda oma panus ELi tulevastesse poliitikameetmetesse. Noorte kuuldavõtmise tagamine ja nende võrdse osalemise toetamine poliitilistes ja poliitikakujundamise protsessides kooskõlas ELi noortestrategia 2019–2027 kõigi asjakohaste eesmärkidega ja asjakohaseid Euroopa noorte-eesmärke nõuetekohaselt arvesse võttes on äärmiselt oluline võrdõiguslikkuse liidu edendamiseks ja soolise ebavõrdsuse kaotamiseks, mida süvendavad praegused sotsiaal-majanduslikud arengud,

VÕTTES TEADMISEKS

4. Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi (EIGE) uuringu „Gender equality and the socio-economic impact of COVID-19“ (Sooline võrdõiguslikkus ning COVID-19 kriisi sotsiaal-majanduslik mõju), mis avaldati 26. mail 2021;
5. EIGE poliitikaülevaate „Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic“ (Noored naised ja mehed COVID-19 pandeemia järel), mis avaldati 4. oktoobril 2022;
6. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse soolise võrdõiguslikkuse kohta, mis võeti vastu 13. juulil 2022;
7. Euroopa Parlamendi 7. aprilli 2022. aasta resolutsiooni Ukraina sõja eest põgenevate laste ja noorte kaitse kohta ELis;
8. Euroopa Parlamendi 17. veebruari 2022. aasta resolutsiooni „Euroopa noorte võimestamine: pandeemiajärgne tööhõive ja sotsiaalne taaste“;

9. Euroopa Parlamendi 21. jaanuari 2021. aasta resolutsiooni kõigi juurdepääsu kohta korralikule ja taskukohasele eluasemele;
10. tulemused, mida tõi 3.–4. oktoobril 2022 Prahas toimunud kõrgetasemeline konverents „The Europe of Tomorrow: Gender Equality and the Economy“ (Homne Euroopa: sooline võrdõiguslikkus ja majandus), kus rõhutati vajadust kaitsta ja edendada soolist võrdõiguslikkust uutes oludes, mille näiteks on Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu, eluasemekriis ja energiaostuvõimetus, ning kus samuti rõhutati vajadust tegeleda probleemidega, millega noored praegu silmitsi seisavad, et saavutada tulevikus võrdõiguslikkuse liit;
11. tulemused, mida tõi 24. oktoobril 2022 Prahas toimunud kõrgetasemeline konverents „Tackling energy poverty: EU approach & sharing best practices“ (Võitlus energiaostuvõimetusega: ELi lähenemisviis ja parimate tavade vahetamine), kus rõhutati, kui oluline on energiaostuvõimetuse kontekstis tegeleda naiste, eelkõige üksikemade ja vanemate naiste haavatavuse küsimusega,

VÕTTES ARVESSE, ET

12. ehkki majanduse taastumine pandeemiast on alanud, on see endiselt ebapiisav. 2020. aasta kevadel ja edaspidi pandeemia ohjeldamiseks kehtestatud piirangud põhjustasid majandustegevuse vähenemise. Sama aasta suvel alanud taastumist on piiranud mitmed tegurid, sealhulgas paljude kaupade hinnatõus, ülemaailmsete tarneahelate häired, inflatsioonisurve ja COVID-19 uued lained, mis on viinud piirangute taaskehtestamiseni paljudes riikides;

13. pandeemia käivitas arutelu selle üle, kuidas tagada sooteadlikku taastumist. Sellega seoses on taaste- ja vastupidavusrahastu andnud ainulaadse võimaluse erakorraliste vahendite suunamiseks soolist võrdõiguslikkust edendavatesse meetmetesse. Seda võimalust ei ole aga alati piisavalt kasutatud, sest soolise võrdõiguslikkuse aspekt ei kajastu riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades sageli piisavalt ning naiste spetsiifiliste vajadustega tegelemiseks on võetud väga vähe meetmeid. Sooteadliku taastumise tagamine on nüüd veelgi pakilisem, sest esile on kerkinud täiendavad sotsiaal-majanduslikud probleemid;
14. noored naised ja mehed on olnud COVID-19 kriisi majanduslike tagajärgede suhtes eriti haavatavad. Kuna noored töötavad sageli ajutistel ja osalise tööajaga töökohtadel või rohkeid kontakte eeldavates sektorites, on neile suurema tõenäosusega saanud osaks koondamised või tööaja lühendamine. Lisaks teevad noored sageli tasustamata praktikat. Paljudes liikmesriikides naasevad noored mehed nüüd järjepidevalt tööturule, noored naised aga seisavad silmitsi pikema töötusega.⁴ Praegused raskused avaldavad noortele naistele ja meestele lisasurvet ning suurendavad veelgi ohtu, et tänase noorema põlvkonna heaolu saab olema varasemate põlvkondade omast väiksem;

⁴ EIGE poliitikaülevaade „Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic“ (Noored naised ja mehed COVID-19 pandeemia järel), 2022.

15. kuigi naised olid ülesindatud nendes sektorites, mida pandeemiaaegne töökohtade kadumine vähem mõjutas, näiteks hariduses ja tervishoius, vähenesid nende tegelikud töötunnid kokku rohkem kui meestel.⁵ Veel enam: naiste hinnangul vähenes pandeemia ajal hoolduskohustuste võrdne jagamine partneriga, võrreldes varasema olukorraga, ja rohkem naisi tundis, et peab tegema suurema osa tasustamata hooldustööst. Seega süvendas pandeemia olemasolevat soolist ebavõrdsust, põlistades traditsioonilisi soorolle erasfääris, kusjuures noorte naiste õlul oli mitte ainult suurem osa lapsehoiu ja majapidamisega seotud töödest, vaid nende kanda jäid ka koduõppega seotud ülesanded. Tasustatud töövõimaluste ja vaba aja arvelt suurema aja kulutamine hoolduskohustustele on avaldanud märkimisväärset negatiivset mõju naiste töö- ja eraelu tasakaalule, vaimsele tervisele ning üldisele heaolule ning naiste majanduslikule sõltumatusele. Eriti kehtib see nende naiste kohta, kellel on väikesed lapsed;

⁵ EIGE poliitikaülevaade „Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic“ (Noored naised ja mehed COVID-19 pandeemia järel), 2022.

16. COVID-19 pandeemia tõttu tuli paljudel inimestel Euroopas kohandada oma tööharjumusi ja hakata veebi teel töötama; selleks tuli kohaneda kaugtöö tavadega. Üha enam hakati kasutama ka paindlikke töövorme, näiteks ebastandardse tööajaga töötamist. Paljudel tuli ühitada kodukontoris töötamist pereliikmete eest hoolitsemisega. Naistel lasus lisakoorem, mis tulenes sellest, et neil tuli oma töökorraldust kohandada, samas kui neil tekkis täiendav hoolduskohustus, mis süvendas olemasolevat ebavõrdsust. Emade hinnangul tuli neil liikumispiirangute perioodil oma töös katkestusi ette poole võrra sagedamini kui isadel.⁶
- Vaeste ja majanduslikult tõrjutud perede jaoks mõjutas pandeemia negatiivselt nii tööhõivevõimalusi kui ka laste juurdepääsu haridusele. Kaug- ja hübriidtöö jätkamine ja edasine kasutuselevõtt pandemiajärgses Euroopas sõltub paljudest teguritest, sealhulgas selle mõjust tootlikkusele, töökorraldusele ja -tingimustele. Eeldades, et kaugtöö tuli, et jääda, tuleb kiiremas korras tegeleda uute väljakutsetega, mida see soolise võrdõiguslikkuse jaoks kaasa toob, ning tagada töötajate õigus mitte olla kättesaadav ja hoiduda tööga seotud e-suhtlusest väljaspool tööaega. Seetõttu on oluline vältida, et kaugtööst saab kontoritöö alternatiiv vaid naistele, mislähbi kinnistataks stereotüüpe ja diskrimineerivaid tavasid. Samal ajal võib kaugtöö selle õige kasutamise korral soodustada tasustatud töö ja tasustamata hooldustöö võrdset jagamist meeste ja naiste vahel. Lisaks võib võrdne juurdepääs ühenduvusele ja digitehnoloogiale aidata lahendada digioskuste nappuse probleemi. Samuti on oluline vahetada häid tavasid soolise võrdõiguslikkuse edendamise valdkonnas kaugtöö kontekstis;

⁶ EIGE 2021. aasta uuring „Gender Equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic“ (Sooline võrdõiguslikkus ning COVID-19 pandeemia sotsiaal-majanduslik mõju).

17. kodus töötades võivad naised puutuda rohkem kokku koduvägivalla ja muude töövägivalla vormidega, sealhulgas internetis toimepandava soolise vägivalla, ahistamise ja väärkohtlemisega. Ka sellise kaugtööga seostatava suurema vägivallaohuga tuleb tegeleda;
18. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on põhjustanud süveneva humanitaarkriisi Euroopas, mille tõttu on Ukrainast põgenenud üle 7,4 miljoni inimese⁷ ja Ukrainas endas on ümber asustatud veel 7 miljonit inimest⁸. Naised ja lapsed moodustavad 90 % kriisi eest põgenevatest inimestest⁹;
19. isegi pärast ajutise kaitse saamist ELis seisavad paljud Ukrainast põgenenud inimesed, eelkõige Ukraina naised ja tütarlapsed, endiselt silmitsi mitmesuguste takistustega, sealhulgas eluaseme puudumisega, piiratud juurdepääsuga koolitusele ja keelekursustele, raskustega tööturule sisenemisel, alushariduse ja lapsehoiu puudumisega ning ebapiisava juurdepääsuga tervishoiule. Lisaks on eelkõige noored naised ja tütarlapsed seksuaalse ja soolise vägivalla ning inimkaubanduse suhtes haavatavad. Ukrainast lahkunud inimeste ellu on vaja stabiilsus tagasi tuua, sealhulgas tagada täiskasvanutele õiglane tööhõive ning kvaliteetne hool ning haridus, sealhulgas alusharidus ja lapsehoid noortele ja lastele, ning juurdepääs kultuurile, ning pakkuda kaitset ärakasutamise, inimkaubanduse ja vägivalla eest. See kaitse on eriti oluline nendele Ukraina naistele ja lastele, keda majutatakse eri liiki ajutistes majutuskohdades, kus nende haavatavust võidakse ära kasutada;

⁷ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni operatiivandmete portaal > *Ukraine Refugee Situation*, 2022.

⁸ ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet > Ukraina: *Internally Displaced Persons* (IDP), 2022.

⁹ ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet > *Ukraine Emergency*, 2022.

20. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on varjutanud majanduse väljavaateid, seisates käimasoleva hapra taastumise. Toormehindade järsk tõus, mis suurendab inflatsioonisurvet ning piirab sissetulekuid ja kulutusi, avaldab suurt survet inimeste elatusvahenditele kogu Euroopa Liidus. Lisaks on miljonite Ukrainast ümberasustatud inimeste (kellest enamik on naised ja lapsed) saabumine lisaproovikiviks Euroopa majandusele, mis on juba viimaste sündmuste poolt surve alla pandud;
21. praegune majanduslik olukord Euroopas mõjutab mehi ja naisi olemasoleva struktuurse soolise ebavõrdsuse tõttu erinevalt. Noored naised kulutavad peaaegu kaks korda suurema tõenäosusega kui noored mehed üle nelja tunni päevas lapsehoiuga seotud kohustustele ja ülesannetele.¹⁰ Tasustamata hooldustöö valdkonnas valitsevat ebavõrdsust ei süvenda mitte ainult soostereotüübid ning mõnikord ebapiisav alusharidus ja lapsehoid ning puhkusekorraldus, vaid ka asjaolu, et naised teenivad keskmiselt vähem kui mehed, mis motiveerib perekondi põlistama sellist mudelit, kus mees on peamine leivateenija ja naine on peamine kodutööde tegija. Kuna noorte naiste kanda on suurem osa hoolduskohustustest, jäävad paljud neist pärast õpingute lõpetamist tööturult kõrvale või katkestavad oma karjääri varases etapis. Naised töötavad samuti meestest suurema tõenäosusega osalise tööajaga või paindlike või ebatüüpiliste lepingute alusel. Asjaolu, et naised teevad ebaproportsionaalselt suurt osa tasustamata hooldustööst, on palkade ja pensionide soolise ebavõrdsuse ning naiste suurema vaesusriski ja sotsiaalse tõrjutuse ohu algpõhjus;

¹⁰ EIGE poliitikaülevaade „Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic“ (Noored naised ja mehed COVID-19 pandeemia järel), 2022.

22. Euroopa seisab silmitsi eluasemekriisiga. Eluasemekulud suurenesid märkimisväärselt juba enne COVID-19 pandeemiat. Ajavahemikul 2010. aastast kuni 2022. aasta esimese kvartalini tõusid üürihinnad ELis 17 % ja eluasemehinnad 45 %.¹¹ Suuremad eluasemekulud, eriti väikeste eluasemete puhul, on avaldanud eriti negatiivset mõju noorele põlvkonnale. Säästude vähesuse ja madala sissetuleku tõttu ei saa noored investeerida oma kinnisvarasse, mis tagaks tulevikus nii rahalise, füüsilise kui ka emotsionaalse stabiilsuse. Paljud noored soovivad siseneda suurte linnade tööturule ning sõltuvad seega suurel määral juurdepääsust üüriturule ja liikuvusest. Eluasemekulude suurenemise tõttu elavad paljud noored jätkuvalt koos oma perekonnaga¹² või on sunnitud jagama eluaset kauem, kui sooviksid, ning sageli seisavad nad silmitsi ülerahvastatusega. Noored naised, eelkõige üksikvanemaga perekonnad ja välismaalastest naised, sealhulgas Ukrainast põgenenud naised, võivad sattuda eriti haavatavasse olukorda osaliselt ka seetõttu, et nad võivad seoses juurdepääsuga eluasemele kogeda diskrimineerimise ja väärkohtlemise erivorme;

¹¹ Eurostati uuring „One in five people in the EU at risk of poverty or social exclusion“ (Iga viies inimene ELis elab vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus), 2021.

¹² 2019. aastal oli 18–24aastastest noortest 80 % jaoks peamiseks võimalikuks paigaks, kus elada, nende perekonna ühine eluase.

23. kõrgel inflatsioonil, COVID-19 pandeemial ja Venemaa agressioonisõjal Ukraina vastu on kõigil olnud oma osa selles, et elamiskulude, sealhulgas kaupade ja teenuste, energia ja eluaseme hinnad on tõusnud. Euroopa sõltuvus Venemaa maagaasist ja selle tarnete vähenemine on märkimisväärselt tõstnud energiahinda, mis tähendab, et haavatavad inimesed jäävad hätta. Juba 2020. aastal ei suutnud 8 % ELi elanikkonnast oma kodu piisavalt soojana hoida.¹³ Kütteostuvõimetus tuleneb madala sissetuleku, kõrgete energiahindade ja kehva energiatõhususe kombinatsioonist, eriti hoonete puhul, ning see mõjutab naisi meestest enam. Sissetulekute ebavõrdsuse tõttu on naistel vähem sissetulekut, mida võiks kulutada suurte energiakulude katmiseks, ning paljud elavad halva soojustuse ja madala energiatõhususega elamutes. Energiahinnad on eriti suur väljakutse pensioniikka jõudnud ja üksi elavate naiste jaoks. Lisaks erinevad naiste energiatarbimise mudelid meeste omadest.¹⁴ Eakad naised ja töötud naised veedavad kodus rohkem aega, mis mõjutab ka nende energiatarbimist. Samuti on naised ületarbimise küsimuses teadlikumad ja on kriisi ajal rohkem valmis oma tarbimisharjumusi muutma. Samas on nad energiasektoris ning selle valdkonna hariduses ja teadusuuringutes jätkuvalt alaesindatud, mis takistab neil osaleda selle valdkonna otsuste tegemises;

¹³ „Energy poverty in the EU“ (Energiaostuvõimetus ELis), Euroopa Komisjon, 2022.

¹⁴ Naiste õiguste ja soolise võrdsuslikkuse komisjoni (FEMM) tellitud uuring „Women, Gender Equality and the Energy Transition in the EU“ (Naised, sooline võrdsuslikkus ja energiasüsteemi ümberkujundamine ELis), Euroopa Parlament, 2019.
FEMMi tellitud uuring „Gender perspective on access to energy in the EU“ (Sooline perspektiiv ELis energiale juurdepääsul), Euroopa Parlament, 2017.

24. kuigi vaesus ja sotsiaalne tõrjutus on laialt levinud nähtus,¹⁵ on see väga feminiseerunud ning mõjutab naisi rohkem kui mehi. Veelgi enam: suur osa üksikvanemaga perekondadest on vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus ning naised moodustavad peaaegu 85 % kõigist üksikvanemaga peredest ELis.¹⁶ Kogu ELis on noored naised ja mehed olnud COVID-19 pandeemia majanduslike tagajärgede suhtes eriti haavatavad, kusjuures noortel naistel on noorte meestega võrreldes suurem vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ja materiaalse puuduse oht.¹⁷ Lisaks seisavad noored naised tööturule sisenemisel ja seal osalemisel silmitsi sooliste tõkete ja stereotüüpidega, mis ei ole mitte ainult kiireloomuline probleem, vaid sellel on ka pikaajalised tagajärjed, mis suurendavad soolist palga- ja pensionilõhet ning piiravad naiste võimalusi kogu elu jooksul;
25. kliimamuutuste kasvavat mõju, Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ning Euroopa sõltuvust Venemaa maagaasist ja selle tarnete vähenemist silmas pidades on roheülemineku tegemine muutunud pakilisemaks kui kunagi varem. Kuid ilma piisavate kaasnevate poliitikameetmeteta võib roheüleminek jätta kõrvale teatavad rühmad, sealhulgas noored naised ja mehed. Õiglase roheülemineku poliitika ja õigusraamistik peaksid vastama noorte põlvkondade vajadustele ja olema soo aspekti arvestavad. Noored tuleks samuti sisuliselt ja tõhusalt kaasata poliitikakujundamisse nii ELis kui ka väljaspool, seda enam, et kliimamuutused ja suurenevad energiakulud on ülemaailmne probleem ning neil on eriti negatiivne mõju noortele naistele ja tulevastele põlvkondadele. Noortel naistel ja meestel tuleb omandada oskused ja pädevused, mis võimaldavad neil täita oma osa rohe- ja digiüleminekus ning kasutada ära nende pakutavaid võimalusi;

¹⁵ 2021. aastal elas ELis iga viies inimene vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus. Lisateave: „Living conditions in Europe – poverty and social exclusion“ (Elutingimused Euroopas – vaesus ja sotsiaalne tõrjutus), Eurostat, 2022.

¹⁶ EIGE väljaanne „Poverty, gender and lone parents in the EU“ (Vaesus, sugu ja üksikvanem ELis), 2016.

¹⁷ EIGE väljaanne „Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic“ (Noored naised ja mehed COVID-19 pandeemia järel), 2022.
Eurostati andmestik „Material and social deprivation rate by age and sex“ (Materiaalse ja sotsiaalse puuduse määr vanuse ja soo järgi), 2022.

26. oluline on tagada, et liidu üleminek kliimaneutraalsele ja keskkonnakestlikule majandusele 2050. aastaks oleks õiglane ja et kedagi ei jäeta kõrvale. Kodanikuühiskond ja eelkõige noored on kutsunud üles võtma kliimamuutuste vastu võitlemiseks ambitsioonikamaid meetmeid ning võtma arvesse noore põlvkonna ja naiste suuremat haavatavust negatiivsete kliimamõjude suhtes. Seetõttu on selles kontekstis oluline toetada ja propageerida soolist võrdõiguslikkust, kõigi naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamist ning põlvkondade võrdset kohtlemist. Investeeringud rohe-, digi- ja hoolekandesektorisse võivad luua noortele täiendavaid töökohti. Juba olemasoleva soolise ebavõrdsuse ja stereotüüpide tõttu ei ole sellest saadav kasu meeste ja naiste puhul sama. Digiüleminekusse ja rohelist majandusse suunatud investeeringutest saadav kasu võib olla noorte meeste jaoks suurem kui noorte naiste jaoks, välja arvatud juhul, kui võetakse otsustavalt meetmeid, et tagada naiste täielik osalemine õiglase ülemineku algatustes.¹⁸ Lisaks on töötingimused hooldussektoris sageli ebakindlad ja neid tuleb parandada;

¹⁸ Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni 2022. aasta ülevaade „Global Employment Trends for Youth 2022: Europe and Central Asia“ (Ülemaailmsed noorte tööhõivesuundumused Euroopas ja Kesk-Aasias 2022. aastal).

27. asjaolu, et reageerimine COVID-19 pandeemiale on kiirendanud digiüleminekut, kujutab endast soolise võrdõiguslikkuse jaoks nii võimalust kui ka väljakutset. Tulevikus suureneb tööhõivesektoris nõudlus tehnoloogiaspetsialistide, näiteks arvutiinseneride ja IKT-spetsialistide¹⁹ järele. IKT-hariduses ja IKT kutsealadel on siiski jätkuvalt näha selget soolist segregatsiooni ning sellega tuleks tegeleda. Seda digilõhet võib veelgi süvendada sooline kallutatus, mida mõned tehisintellekti vahendid ja protsessid sageli arvesse ei võta. Võttes arvesse, et pandeemiajärgne taastumine peab toimuma kooskõlas rohe- ja digiüleminekuga, peaksid STEM²⁰ pädevused etendama tulevases majanduses üha olulisemat rolli. Tütarlaste huvi suurendamine STEM ainete vastu, sooliste stereotüüpide vastu võitlemine ja klaaslae purustamine on otsustava tähtsusega, et edendada naiste võrdset kaasamist tuleviku tööturule. Lisaks on vaja sihipäraseid soostereotüübivabu meetmeid, arenguprogramme ja karjäärinõustamist, et aidata meelitada tütarlapsi ja noori naisi tegema STEM valdkonnaga seotud karjääri ja neid seal hoida ning julgustada poisse ja mehi asuma tööle hooldussektoris ning haridus-, tervise- ja hoolekandessektoris. Selleks et võidelda soostereotüüpide vastu ja võimaldada naistele, eriti noortele naistele, juurdepääsu tööturule, tuleks keskenduda ka koostööle meestega sellistes küsimustes nagu meeste roll hooldajatena ja soolise vägivalla ennetamine;
28. naised ja tütarlapsed ei ole homogeenne rühm. Nende tegelikkus sõltub paljudest teguritest, nagu rass, nahavärvus, etniline või sotsiaalne päritolu, geneetilised omadused, keel, haridus, sotsiaal-majanduslik seisund, usutunnistus või veendumused, poliitilised või muud arvamused, rahvusvähemusse kuulumine, varaline seisund, sünnipära, puue, vanus või seksuaalne sättumus, mis üheskoos määravad nende võimalused ja konkreetsed probleemid. Seetõttu tuleb arvesse võtta interseksionaalsust, kuna see mõjutab eri noorterühmi erinevalt.

¹⁹ IKT – info- ja kommunikatsioonitehnoloogia.

²⁰ STEM – *science, technology, engineering and maths* (teadus, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika).

29. käesolevad järeldused tuginevad Euroopa Parlamendi, nõukogu, komisjoni ning selle valdkonna asjaomaste sidusrühmade eelnevale tööle ja nende võetud poliitilistele kohustustele, sealhulgas lisas loetletud dokumentidele,

KUTSUB EUROOPA LIIDU NÕUKOGU

LIIKMESRIIKE ÜLES tegema kooskõlas nende vastavate pädevustega ning oma riigi olusid arvesse võttes ja sotsiaalpartnerite rolli ja autonoomiat austades järgmist:

30. tagama, et taaste- ja vastupidavuskavade rakendamisel võetakse põhjalikult arvesse ja edendatakse soolist võrdõiguslikkust ja võrdseid võimalusi kõigile;
31. astuma valitsuse tasemel samme riiklike kriisiohjemeetmete võtmiseks, mis on kõikehõlmavad, osaluspõhised ja sootundlikud, hõlmates nii naisi kui ka mehi, sealhulgas naiste õiguste organisatsioonide, noorteorganisatsioonide ja haavatavate rühmade esindajaid;
32. edendama soolise võrdõiguslikkuse ja noorteküsimuste süvalaiendamist, toetades Ukrainast ja mujalt maailmast põgenenud inimesi, eelkõige naisi ja tütarlapsi, ning astudes samme nende elu stabiilsuse taastamiseks ja nende täieliku tööturule ja ühiskonda integreerimise tagamiseks, ning tegema selleks eelkõige järgmist:
- a. kaitsma neid ärakasutamise, inimkaubanduse, seksuaalse kuritarvitamise ning soolise vägivalla ja ahistamise eest ning toetama vägivallaohvreid;
 - b. tagama õiglase juurdepääsu ja õiglase kohtlemise tööhõives, kutsehariduses ja -koolituses ning täiskasvanuhariduses ning laste juurdepääsu alusharidusele ja lapsehoiule ning kooliharidusele;
 - c. reageerima paindlikult kasvavale nõudlusele alusharidus- ja lapsehoiurajatiste järele ning
 - d. kaitsma kõnealuste rühmade rahvusvaheliselt tunnustatud inimõigusi;

33. kasutama vastavalt riiklikul ja piirkondlikul tasandil kindlaks tehtud vajadustele rändajate integreerimise edendamiseks täielikult ära selliseid ELi vahendeid nagu Varjupaiga- ja Rändefond, Euroopa Sotsiaalfond+, Euroopa Regionaalarengu Fond, programm „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpus, ning pöörama erilist tähelepanu naiste ja tütarlaste vajadustele;
34. hõlbustama naiste osalemist tööturul, eelkõige suurendades meeste osalemist hooldustöös ning parandades laste juurdepääsu alushariduse ja lapsehoiu teenustele ning eakate ja puuetega inimeste juurdepääsu hooldusteenustele, nagu ka nende teenuste taskukohasust ja kvaliteeti, samuti parandades hooldustöö ja tavatöö ühitamist ning soodustades tasustamata hooldustöö võrdset jagamist naiste ja meeste vahel;
35. parandama soolise võrdõiguslikkuse eeltingimusena paremat arusaamist ja teadlikkust vajadusest jagada tasustamata hooldus- ja majapidamistööd naiste ja meeste vahel võrdselt ning töötama välja ja looma raamistiku tasustatud töö ja tasustamata hooldustöö võrdse jagamise edendamiseks naiste ja meeste vahel, sealhulgas töö, pere ja eraelu ühitamise meetmed;
36. võitlema nii horisontaalse kui ka vertikaalse soolise segregatsiooni vastu tööturul ning hariduses ja teaduses, eelkõige rohe- ja digiülemineku kontekstis;
37. jätkama tõhusate meetmete rakendamist, et käsitleda horisontaalset segregatsiooni hariduses, koolituses ja ametites kõikidel tasanditel. Eelkõige edendama aktiivselt naiste ja tütarlaste võrdset juurdepääsu IKT-le ning tegeleda sellega seoses kõigi soolise lõhe vormidega, sealhulgas parandades naiste ja tütarlaste digioskusi ning toetades naisi, kes teevad karjääri IKT valdkonnas, et julgustada neid jääma IKT-sektoris;

38. edendama meetmeid soolise vägivalla, sealhulgas lähisuhtevägivalla ja koduvägivalla suurenenud ohuga tegelemiseks ja selle ennetamiseks;
39. edendama soolise võrdõiguslikkuse ja noorteküsimuste süvalaiendamist majanduskriisi lahendamiseks vastu võetud meetmete kavandamisel, rakendamisel ja hindamisel kõigis sektorites ning tuginema seejuures olemasolevatele andmetele. Tugevdama nende meetmete kavandamisel, rakendamisel ja hindamisel koostööd kodanikuühiskonna, sotsiaalpartnerite ja naiste õiguste organisatsioonidega, samuti noorteorganisatsioonide ja akadeemiliste ringkondadega;
40. toetama, muu hulgas rahaliselt, soolist võrdõiguslikkust edendavaid kodanikuühiskonna organisatsioone, eelkõige naiste õigustega tegelevaid organisatsioone, kuna need organisatsioonid on ülemaailmse majanduskriisi tõttu rängalt kannatanud ning kriisi tõttu on kasvanud nõudlus nende teenuste järele,

KUTSUB EUROOPA KOMISJONI JA LIIKMESRIIKE ÜLES, et need teeksid kooskõlas nende vastavate pädevustega ja liikmesriikide eri olusid arvesse võttes ning sotsiaalpartnerite rolli ja autonoomiat austades järgmist:

41. edendama põlvkondade solidaarsust ja tagama, et pandeemiajärgse taastumise poliitika rakendamisel võetaks arvesse vanuse ja soo aspekti; pöörama lisatähelepanu selle tagamisele, et selle poliitika rakendamisel võetaks täiel määral arvesse kõige haavatavamate rühmade erivajadusi;
42. tagama, et Ukrainale antav humanitaarabi oleks soo aspekti arvestav ja vastaks haavatavas olukorras olevate naiste, meeste, tütarlaste ja poiste ning kõigi tõrjutuse ohus olevate rühmade, sealhulgas etniliste vähemuste (nagu romad, LGBTI-inimesed, eakad, puuetega inimesed ja usuvähemused) vajadustele;

43. edendama noorte, eelkõige naiste haridust, koolitust ja tööhõivet uuenduslike keskkonnahoidlike ja digitehnoloogiate valdkonnas;
44. edendama sisukat dialoogi noorte põlvkonnaga ning noorte sooliselt tasakaalustatud ja aktiivset osalemist poliitika kujundamises ja otsuste tegemises Euroopa, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil ning kõigis asjakohastes liidu poliitikavaldkondades. Erilist tähelepanu tuleks pöörata tütarlaste ja naiste võrdsele ja sisulisele osalemisele poliitika kujundamises ja otsuste tegemises;
45. edendama soolise võrdõiguslikkuse ja noorteküsimuste süvalaiendamist kõigis teadusuuringutes, otsustes ja poliitikavaldkondades, mis on seotud digi- ja roheüleminekuga;
46. koguma ja levitama vanuse ja soo järgi rühmitatud andmeid, eelkõige andmeid kütteostuvõimetuse kohta, ning edendama soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist kõigis kütteostuvõimetusega seotud poliitikavaldkondades,

KUTSUB EUROOPA KOMISJONI ÜLES

47. pöörama taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise hindamisel erilist tähelepanu sellele, kuidas võeti riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades ja nende rakendamisel arvesse soolise võrdõiguslikkuse ja kõigile võrdsete võimaluste tagamise eesmärgi ning nende eesmärkide süvalaiendamist.

Seotud dokumendid**1. ELi institutsioonidevahelised dokumendid**

Euroopa sotsiaalõiguste sammas

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_et.pdf

2. ELi õigusaktid

Nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust (*EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22–26*)

Nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (*ELT L 303, 2.12.2000, lk 16–22*)

Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel (*EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12–23*)

Nõukogu 13. detsembri 2004. aasta direktiiv 2004/113/EÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega (*ELT L 373, 21.12.2004, lk 37–43*)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiiv 2006/54/EÜ meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes (uuesti sõnastatud) (*ELT L 204, 26.7.2006, lk 23–36*)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1158, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2010/18/EL (*ELT L 188, 12.7.2019, lk 79–93*)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (*ELT L 57, 18.2.2021, lk 17–75*)

3. Nõukogu

Euroopa Liidu Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate resolutsioon noortevaldkonnas tehtava Euroopa koostöö raamistiku kohta: Euroopa Liidu noortestrategia 2019–2027 (*ELT C 456, 18.12.2018, lk 1–22*)

Nõukogu 30. oktoobri 2020. aasta soovitus, mis käsitleb algatust „Töösild – noorte tööhõive tugevdamine“ ja millega asendatakse nõukogu 22. aprilli 2013. aasta soovitus noortegarantii loomise kohta (*ELT C 372, 4.11.2020, lk 1–9*)

Nõukogu 10. märtsi 2014. aasta soovitus praktika kvaliteediraamistiku kohta (*ELT C 88, 27.3.2014, lk 1–4*)

Nõukogu soovitus, millega luuakse Euroopa lastegarantii (*ELT L 223, 14.6.2021, lk 14–23*)

Nõukogu soovitus õiglase kliimaneutraalsusele ülemineku tagamise kohta (*ELT C 243, 27.6.2022, lk 35–51*)

Kõik soolist võrdõiguslikkust ja muid asjakohaseid teemasid käsitlevad nõukogu järeldused, sealhulgas eelkõige allpool nimetatud:

- nõukogu järeldused „Liikumine kaasavama tööturu suunas“ (7017/15);
- nõukogu järeldused „Naiste ja meeste oskuste parandamine ELi tööturul“ (6889/17);
- nõukogu järeldused „Tõhustatud meetmed horisontaalse soolise segregatsiooni vähendamiseks hariduses ja tööhõives“ (15468/17);
- nõukogu järeldused „Soolise palgalõhe kaotamine: peamised põhimõtted ja meetmed“ (10349/19);
- nõukogu järeldused heaolumajanduse kohta (13432/19);
- nõukogu järeldused „Sooliselt võrdõiguslikud majandused ELis: edasine tegevus – kokkuvõtte Pekingi tegevusprogrammi rakendamisest 25 aasta jooksul“ (14938/19);
- nõukogu järeldused „Soolise palgalõhe kaotamine: tasustatud töö ja tasustamata hooldustöö väärtuse hindamine ja jaotus“ (13584/20);
- nõukogu järeldused kaugtöö kohta (9747/21);
- nõukogu järeldused COVID-19 sotsiaal-majandusliku mõju kohta soolisele võrdõiguslikkusele (8884/21);
- nõukogu järeldused, milles käsitletakse tehisintellekti mõju soolisele võrdõiguslikkusele tööturul (14750/21)

4. Euroopa Ülemkogu

Riigipeade ja valitsusjuhtide poolt 8. mail 2021 allkirjastatud Porto deklaratsioon

<https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2021/05/08/the-porto-declaration/>

5. Eesistujariikide kolmik

Prantsusmaa, Tšehhi Vabariigi ja Rootsi poolt allkirjastatud eesistujariikide kolmiku deklaratsioon soolise võrdõiguslikkuse kohta (2022. aasta jaanuar)

6. Euroopa Komisjon

Inimkaubanduse vastu võitlemise ELi strateegia (8090/21)

Euroopa hooldusstrateegia (COM(2022) 440 final)

Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule: läbivaatamisaruanne taaste- ja vastupidavusraha rakendamise kohta (COM(2022) 383 final)

Integratsiooni ja kaasamise tegevuskava aastateks 2021–2027 (COM(2020) 758 final)

2022. aasta aruanne soolise võrdõiguslikkuse kohta ELis (7006/1/22 REV 1)

Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025 (dok 6678/20; komisjoni viitenumber COM(2020) 152 (final))

Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava (6649/21 + ADD 1 + ADD 2)

„Energy Poverty in the EU“ (Energiaostuvõimetus ELis)

https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/energy-consumer-rights/energy-poverty_en

Väljaanne „Women in the digital age“ (Naised digitaalajastul), 2018

Väljaanne „Women in the digital age“ (Naised digitaalajastul), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus (europa.eu)

7. Euroopa Parlament

Euroopa Parlamendi 7. aprilli 2022. aasta resolutsioon Ukraina sõja eest põgenevate laste ja noorte kaitse kohta ELis (2022/2618(RSP))

Euroopa Parlamendi 17. veebruari 2022. aasta resolutsioon Euroopa noorte võimestamise kohta: pandeemiajärgne tööhõive ja sotsiaalne taaste ([2021/2952\(RSP\)](#))

Euroopa Parlamendi 21. jaanuari 2021. aasta resolutsioon kõigi juurdepääsu kohta korralikule ja taskukohasele eluasemele ([2019/2187\(INI\)](#))

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni (FEMM) jaoks tehtud uuring „Gender perspective on access to energy in the EU“ (Sooline perspektiiv ELis energiale juurdepääsul)

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596816/IPOL_STU\(2017\)596816_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596816/IPOL_STU(2017)596816_EN.pdf)

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni (FEMM) tellitud uuring „Women, Gender Equality and the Energy Transition in the EU“ (Naised, sooline võrdõiguslikkus ja energiasüsteemi ümberkujundamine ELis“)

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608867/IPOL_STU\(2019\)608867_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608867/IPOL_STU(2019)608867_EN.pdf)

8. Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE)

„Gender Equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic“ (Sooline võrdõiguslikkus ning COVID-19 pandeemia sotsiaal-majanduslik mõju), 26. mai 2021

<https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-and-socio-economic-impact-covid-19-pandemic>

„Gender and energy“ (Sugu ja energia)

<https://eige.europa.eu/publications/gender-and-energy>

Väljaanne „Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic“ (Noored naised ja mehed COVID-19 pandeemia järel), 4. oktoober 2022.

<https://eige.europa.eu/publications/young-women-and-men-aftermath-covid-19-pandemic>

„Poverty, gender and lone parents in the EU“ (Vaesus, sugu ja üksikvanem ELis)

<https://eige.europa.eu/publications/poverty-gender-and-lone-parents-eu>

9. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus soolise võrdõiguslikkuse kohta (SOC/731-EESC-2022)

„Kaugtöö ja sooline võrdõiguslikkus – tingimused, et kaugtöö ei süvendaks tasustamata hooldus- ja majapidamistööde ebavõrdset jaotumist naiste ja meeste vahel ning et see hoogustaks soolist võrdõiguslikkust“ (SOC/662-EESC-2020)

Hübriidkonverents taskukohase ja inimväärse eluaseme teemal ELis, 6. jaanuar 2022

https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/en_conclusions_affordable_and_decent_housing_in_the_eu.pdf

10. Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Sihtasutus (Eurofound)

Eurofoundi aruanne „Impact of COVID-19 on young people in the EU“ (COVID-19 mõju ELi noortele), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2021

11. Eurostat

„One in five people in the EU at risk of poverty or social exclusion“ (Iga viies inimene ELis elab vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus)

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20211015-1>

„Material and social deprivation rate by age and sex“ (Materiaalse ja sotsiaalse puuduse määr vanuse ja soo järgi)

https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_mdsd07&lang=en

„Rents up by 17%, house prices by 45% since 2010“ (Üürihindade 17% tõus, eluasemehindade 45% tõus alates 2010. aastast)

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220708-1>

„Living conditions in Europe - poverty and social exclusion“ (Elutingimused Euroopas – vaesus ja sotsiaalne tõrjutus)

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_poverty_and_social_exclusion#Key_findings

12. Maailmapank

„Global Growth to Slow through 2023, Adding to Risk of ‘Hard Landing’ in Developing Economies“ (Ülemaailmne majanduskasv kuni 2023. aastani, nn järsu maandumise risk areneva majandusega riikides) (pressiteade nr 2022/038/EFI)

13. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

Operatiivandmete portaal > *Ukraine Refugee Situation*

<https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet > Ukraina: *Internally Displaced Persons* (IDP)

<https://www.unhcr.org/ua/en/internally-displaced-persons>

ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet > *Ukraine Emergency*

<https://www.unrefugees.org/emergencies/ukraine/>

14. Rahvusvaheline Tööorganisatsioon

„Global Employment Trends for Youth 2022: Europe and Central Asia“ (Ülemaailmsed noorte tööhõivesuundumused Euroopas ja Kesk-Aasias 2022. aastal)

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/briefingnote/wcms_853326.pdf
